

*топочет сумрак с ледяным кинжалом,
маячат тополя на карауле,
скрывая очертания в оврагах.
Вороны, любознательные слуги,
слетаются в бесшумные ватаги,
подстерегая что-то у дороги,
пока хозяйка красную луну
медлительно впрягает в тишину
у неба на невидимом пороге.
Еще немного — и, сорвав покров,
вскричит луна над снеговой завесой,
из-за реки, из-за холмов, из леса
рванутся в город табуны ветров.*

проф.Булаховська Ю.Л.

РЕЦЕНЗІЯ НА ПІДРУЧНИК “СЛОВАЦКІЙ ЯЗЫК”

(Свидник - Ужгород, 2010; автори – проф. Пахомова С.М., доц. Джоганик Я.)

Культурною потребою сучасного життя є знання кількох мов, передусім – мов сусідніх держав. На жаль, донедавна студенти вищих навчальних закладів України користувалися двома підручниками, які видавалися 30-40 років тому (*П.Балаж и колл. Словацкий язык для славистов. – Братислава, 1972; Й.Мистрик, Р.Тугушева. Учебник словацкого языка. – М., 1981*). Тому поява 2008 року в Ужгороді першого в Україні підручника словацької мови, який написали відомі науковці з багаторічним досвідом викладання словацької мови проф. С.М.Пахомова і доц. Я.Джоганик, стала визначною культурною подією року не тільки для Закарпаття, але й для всієї нашої країни. У цьому підручнику, написаному українською мовою, базовий курс сучасної словацької мови було подано у зіставному плані з українським матеріалом. Він отримав високу оцінку і схвальні відгуки фахівців (див. рецензію на нього в авторитетному журналі “Мовознавство”). Підручник є нормативним (рекомендованим Міністерством науки і освіти України для вищих навчальних закладів), ґрунтовним і цікавим, він враховує суспільно-політичні зміни останніх десятиліть, нові реалії життя українців і словаків, відповідає усім сучасним вимогам до навчальної літератури, є базовим для успішного вивчення словацької мови студентами університетів Києва, Ужгорода, Львова, Рівного, Дніпропетровська.

2010 року було видано новий підручник із словакістики – “Словацкий язык”, який завідувачка кафедри словацької мови С.М.Пахомова і доцент цієї ж кафедри Я.Джоганик орієнтували насамперед на тих студентів, для

яких рідною є російська мова (або вони добре володіють нею як засобом спілкування у межах своїх національних меншин), тому теоретичний матеріал і вправи в ньому подаються у зіставленні з явищами російської мови, з урахуванням впливу російської мови. На цьому слід особливо наголосити, оскільки автори цілком виправдано приділили велику увагу словацько-російській інтерференції, яка становить небезпеку при вивченні іноземної близькоспорідненої мови.

У рецензованому підручнику викладено основи фонетики, орфоєпії, графіки, орфографії, морфології і синтаксису словацької мови. У вступній частині (1 – 5 лекції) студенти отримують країнознавчу інформацію, вивчають голосні і приголосні словацької мови, опановують вимову. Дуже вдало, на мою думку, підібрані фонетичні вправи вступного курсу, які підкреслюють спільне і відмінне в артикуляції звуків обох мов. Цікаві й нескладні для сприйняття тексти вступної частини, безперечно, інтенсифікують роботу із вдосконалення вимови (можна тільки позаздрити студентам-словакістам, які в додатку до підручника мають повний курс, записаний на диск носієм мови). У цій же частині автори знайомлять студентів також з граматичними основами словацької мови: категоріями відмінка, числа, роду іменника, розрядами займенників, кількісними і порядковими числівниками, типами дієвідмінювання у теперішньому часі, формами минулого часу, модальними дієсловами. Граматичний матеріал подається в контрастивному ключі, на базі зіставлення явищ словацької та російської мов.

Лекції основної частини (6 – 35) побудовані за однією схемою: текст, 10 – 12 вправ до нього, вправи на засвоєння нового лексичного матеріалу, діалоги для розвитку усного мовлення і закріплення навичок комунікації; обов'язковий теоретичний (граматичний) розділ, написаний у легкій і доступній формі, 10 – 12 вправ на закріплення граматичного матеріалу, текст для перекладу зі словацької і на словацьку мову, текст для домашнього читання, а також “посмішка на прощання”. Зрозуміло, що складність текстів і вправ зростає з кожною лекцією. Хочу зазначити, що не тільки тексти, але навіть і вправи знайомлять студентів зі Словачиною, її культурою і побутом, з історією і сучасністю. Автори підібрали цікаві матеріали про нові явища і реалії, що з'явилися у словацькому суспільстві, про актуальні проблеми словаків, їхні сьгоднішні настрої й уподобання. Вдало написані тексти, що висвітлюють українсько-словацькі культурні й історичні зв'язки, не оминули автори підручника текстів про українську національну меншину в Словачині і словацьку – в Україні.

Підручник “Словацький язык” написаний згідно з вимогами сучасної

концепції філологічної освіти, методично виважений, чітко структурований і цікавий. Видання його є актуальним, необхідним і своєчасним, він стане у пригоді всім, хто прагне вивчати словацьку мову і цікавиться прекрасною країною у центрі Європи – Словаччиною.

Проф.Паламарчук О.Л.

НОВЕ ПРОЧИТАННЯ І. ФРАНКА СЛОВАЦЬКИМИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦЯМИ

Мікулаш Неврлі – один з найавторитетніших сучасних літературознавців-славістів, які внесли значний вклад у дослідження української літератури та її зв'язків з іншими слов'янськими літературами, зокрема з чеською та словацькою. Добрий компаративістичний інструментарій допомагає авторитетному вченому протягом усього післявоєнного часу показати світовий контекст української класики (Т.Шевченко, І.Франко, Леся Українка, Панас Мирний), висвітлити «забуті» та «заборонені» сторінки української літератури (творчість Б.-І. Антонича, О.Олеся, О.Ольжича та ін.). Об'ємний том вибраного М. Неврлі «Минуле і сучасне» (2009) свідчить про величезну зацікавленість автора досягненнями і болями українського слова за понад 60-річний період.

Як відзначає І.Дзюба, М.Неврлі нерозривно пов'язаний з українською літературою не лише «академічно» своїми працями, а й особисто. Він зустрічався, спілкувався майже з усіма визначними українськими літераторами, починаючи ще з передвоєнних років – і в Чехословаччині, і в підрадянській Україні, і в Україні незалежній. Тому його численні образки, есеї та спогади про багатьох творців української літератури мають не лише інтерпретаційну, а й джерельну цінність» (Дзюба І. Добрий друг, строгий поціновував // Неврлий М. Минуле й сучасне. – Київ: Смолоскип, 2009. – С. 7).

Не тільки джерельну, але й інтерпретаційну цінність мають для реципієнтів і праці М.Неврлі про Івана Франка, перші монографії про якого М.Неврлі подав ще у далекіх 50-х роках ХХ ст.

Сьогодні можемо сміливо ствердити, що світова франкіана поповнилася фундаментальною монографією відомих словацьких україністів М. Неврлі та М. Даніша „Іван Франко. Життя і творчість. 1856-1916” (Daniš M. Neverlý M. Ivan Franko. Život a dielo. 1856-1916. Prešov. – 2009. – С. 335). Автори монографії добре відомі в Україні як активні дослідники її історії, літератури, взаємин з Чехією та Словаччиною. Згадана праця продовжує серію україністичних, зокрема франкознавчих, матеріалів, які побачили світ у попередні роки. Патріарх словацької україністики Мікулаш Неврлі уже більше 50-ти років досліджує творчість І. Франка, опублікувавши